

**Miért tartunk itt?**  
Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

Győri Péter:

*Előadásomat ismét  
és még mindig*

Solt Ottília,  
Mezei György, Pik  
Katalin,  
Ungi Tibor és  
Bognár Szabolcs

*emlékének ajánlom*




**Miért tartunk itt?**

**Miért tartunk itt?**  
Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

**Egy gondolatmenet lépései – tézisek:**

1. Az otthontalanság – lakástalanság – hajléktalanság – fedélnélküliség közül a **fedélnélküliség** az, ami a legjobban **látható**. „*A probléma (fedélnélküliség), a problémacsoport (fedél nélküliek) az utcán hever.*”
2. Ugyanez fordítva: az otthontalanság – lakástalanság – hajléktalanság **VAN**, de nem „látható”, „nem hever az utcán”.
3. „*A probléma az utcán hever*” helyzetből adódó „**előnyök**”:
  - A közvélemény érdeklődése fokozott
  - A médiák érdeklődése fokozott
  - A politika érdeklődése fokozott
  - A forráselosztók érdeklődése fokozott...



## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

### Egy gondolatmenet lépései – tézisek:

#### 3. „*A probléma az utcán hever*” helyzetből adódó „hátrányok”:

- A fokozott érdeklődés tükrében eltorzulnak a problémák valós arányai, okai, összefüggései – ennek megfelelő (eltorzult) döntések, nézetek születnek
- A „probléma-megoldás” gyors, ad hoc, látványos eszközei bukkannak elő (rendészeti megoldások, eltüntetés, zavaró láthatóság megszüntetése)
- A közvélemény, a médiák, a politika, a forráselosztók fokozottan kérik számon a sikereket és a sikertelenséget
- A fedélnélküliség felszámolódásának elmaradását a hajléktalan-ellátókon kérik számon

4. Miközben a közfigyelem az „*utcára*”, a fedélnélküliségre irányul, aközben a hajléktalan-ellátás középpontjában **nem a fedélnélküliség csökkentése áll.**

## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

### Fel kell tennünk néhány kényelmetlen kérdést (magunknak is):

- Alkalmasak-e **intézményeink** a fedél nélkül élő emberek **befogadására**?
- Alkalmasak-e intézményeink a fedél nélkül élő emberek **befogadására és fedél nélküli helyzetük megváltoztatására**?
- Alkalmasak-e **intézményeink belső szabályai** a fedél nélkül élő emberek befogadására és fedél nélküli helyzetük megváltoztatására?
- Alkalmasak **vagyunk-e (motiváltságban és felkészültségben)** arra a segítségnyújtásra, mely a fedél nélkül élő emberek helyzetének a megváltoztatásához vezethet?
- Alkalmas-e a jelenlegi **finanszírozási-szabályozási rendszer** arra, hogy ezen alkalmasságokat megteremtse, elősegítse?
- Alkalmasak-e intézményeink, szabályaink, felkészültségünk arra, hogy **ne az utcára kerüljenek (vissza) a hozzánk forduló**?

## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

**Fel kell tennünk még néhány kényelmetlen kérdést (magunknak):**

- Valóban, mi (*ki is?*) is tehetünk arról, hogy nem csökken látványosan a fedél nélkül élők száma?
- Tehetünk-e arról mi is, hogy emberek fedél nélküliek maradnak, vagy pusztán fedél nélkül maradnak, vagy fedél nélkülivé válnak?
- Tehetünk-e arról mi is, hogy a fedél nélkül élő emberek nem jutnak olyan segítséghez, mely helyzetük megváltoztatásához vezethetne?
- ...

## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

**Egy gondolatmenet lépései – tézisek:**

A rendszerváltás óta működnek hajléktalan-ellátó szervezetek  
és  
az utcán alszik sok ember.

A rendszerváltás előtt nem voltak hajléktalan-ellátó szervezetek  
és  
nem aludtak utcán emberek.

**Miért nem voltak fedél nélkül élő emberek a rendszerváltás előtt?**

- Kevesebb volt a családi krízis?
- Kevesebb volt az alkoholbeteg?
- Kevesebben voltak munka nélkül?
- Kevesebben voltak szegények?
- Könnyebben lehetett lakáshoz jutni?
- Jobban működött a szociális ellátó rendszer?

....

Miért tartunk itt?  
Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

Hosszú az út a válaszokig

Kísérletek...

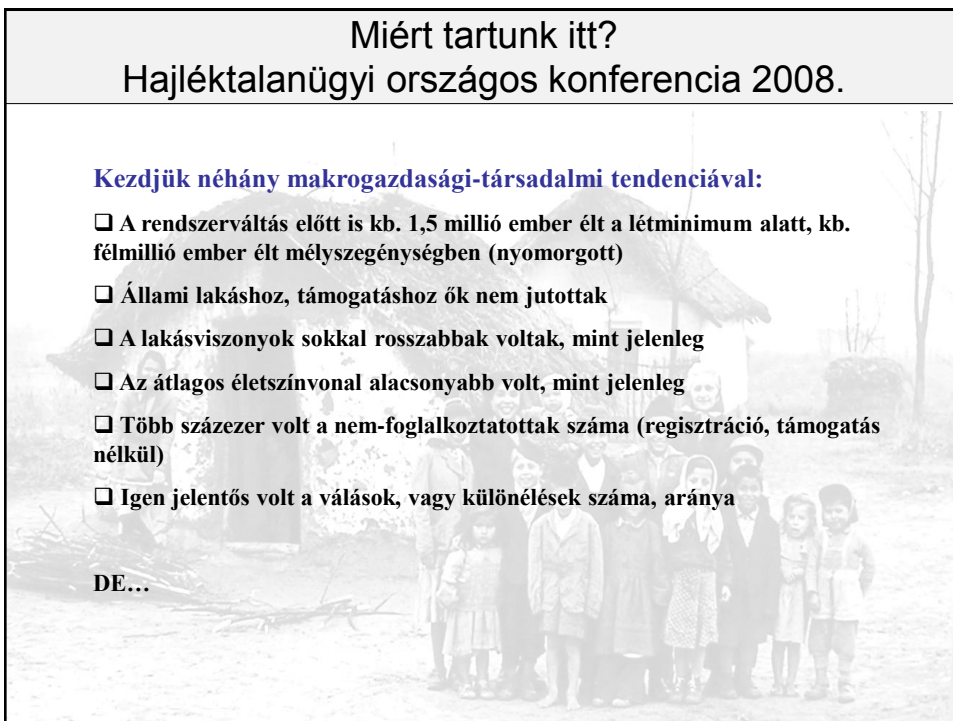


Miért tartunk itt?  
Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

**Kezdjük néhány makrogazdasági-társadalmi tendenciával:**

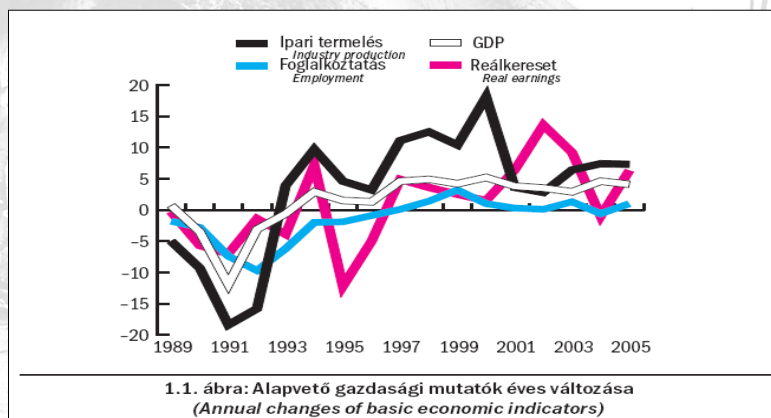
- A rendszerváltás előtt is kb. 1,5 millió ember élt a létminimum alatt, kb. félmillió ember élt mélyszegénységben (nyomorgott)
- Állami lakáshoz, támogatáshoz ők nem jutottak
- A lakásviszonyok sokkal rosszabbak voltak, mint jelenleg
- Az átlagos életszínvonal alacsonyabb volt, mint jelenleg
- Több százezer volt a nem-foglalkoztatottak száma (regisztráció, támogatás nélkül)
- Igen jelentős volt a válások, vagy különélések száma, aránya

DE...



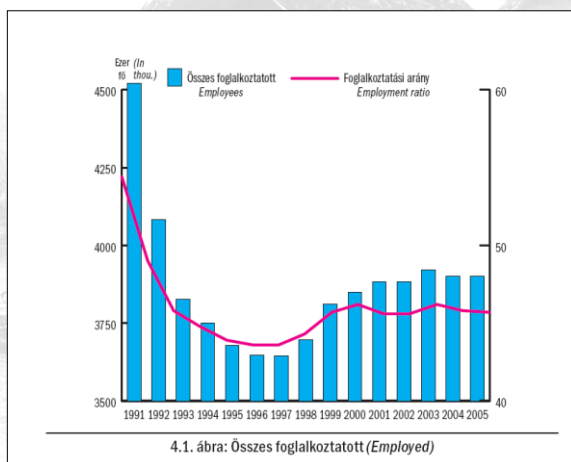
## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

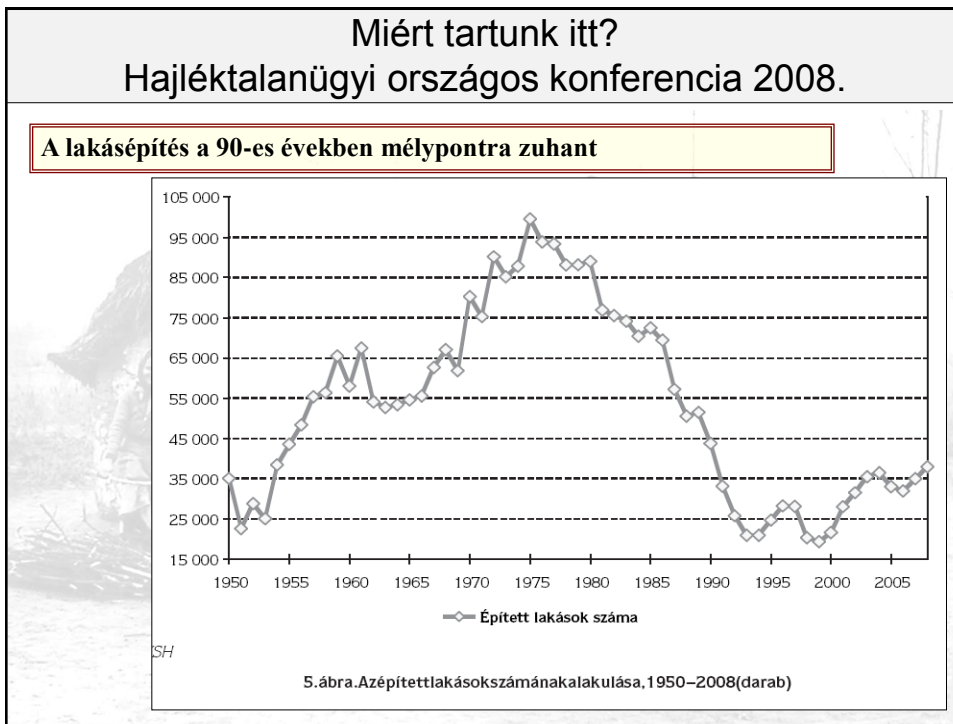
A 90-es években a termelés, a GDP, és a reálkeresetek radikálisan csökkentek



## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

A rendszerváltást követően a foglalkoztatottak száma 700-500 ezer fővel lecsökkent





### Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

Az állami lakásépítés lényegében megszűnt

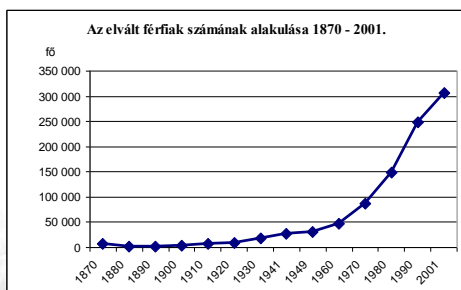
Időszak	A lakásberuházások megoszlása a finanszírozás forrása szerint	
	Lakásberuházás 100%, ebből	
	állami %	magán %
1976-80	43,3	56,7
1981-85	24,8	75,2
1986-90	12,8	87,2
1991	4,7	95,3
1992	3,5	96,5
1993	2,1	97,9
1994	3,0	97,0
1995	0,7	99,3
1996	1,1	98,9
1997	0,8	99,2
1998	1,3	98,7

## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

Az önkormányzati bérlakások 9/10-edét eladták

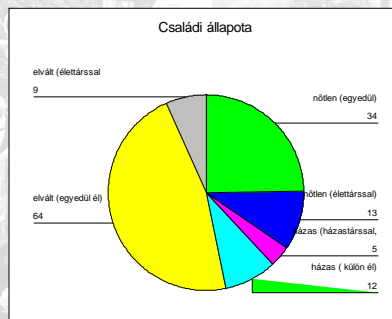


## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

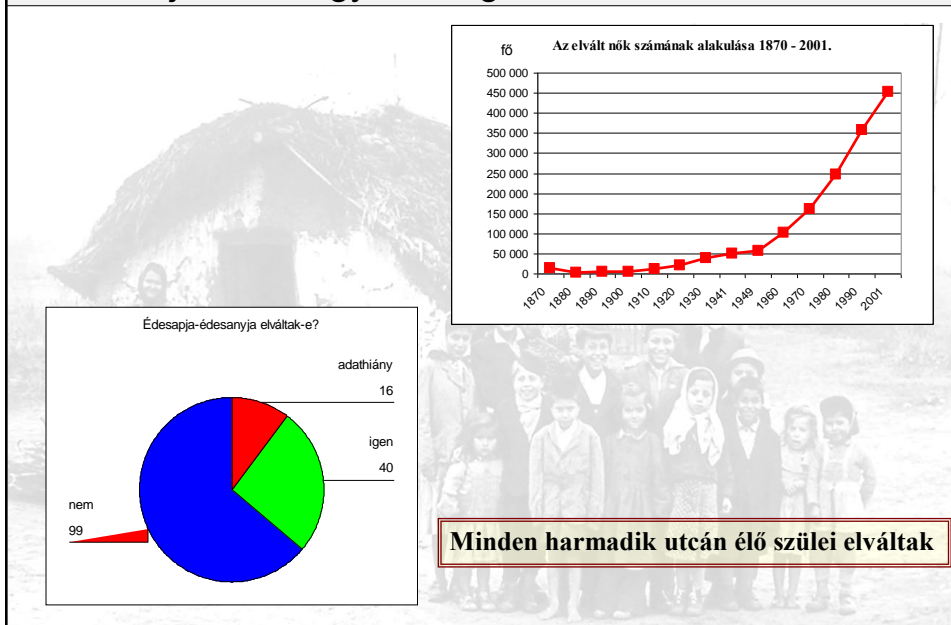


Az elváltak száma folyamatosan, dinamikusan nő

Minden második utcán élő elvált



## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.



## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

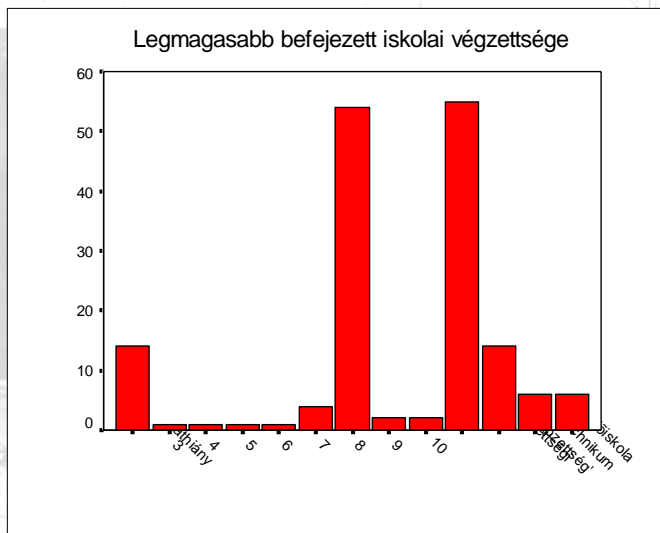
**A 14 éves és idősebb népesség családi állapot és élettársi kapcsolat szerint, 1990–2001**  
Forrás: © Központi Statisztikai Hivatal, 2004

Családi állapot, párkapcsolat	1990			2001		
	összesen	férfi	nő	összesen	férfi	nő
<b>Nőtlen, hajadon</b>	1 861 343	1 076 476	784 867	2 437 808	1 376 053	1 061 755
Ebből:						
van élettársa	75 351	42 779	32 572	320 935	168 211	152 724
nincs élettársa	1 785 992	1 033 697	752 295	2 116 873	1 207 842	909 031
<b>Házias</b>	5 041 830	2 515 922	2 525 908	4 445 719	2 213 765	2 231 954
Ebből:						
házastársával együtt él	4 641 896	2 320 948	2 320 948	4 317 513	2 155 956	2 161 557
házastársával nem él együtt	399 934	194 974	204 960	128 206	57 809	70 397
<b>Elvált</b>	607 222	248 948	358 274	758 030	306 013	452 017
Ebből:						
van élettársa	114 074	57 988	56 086	205 710	105 183	100 527
nincs élettársa	493 148	190 960	302 188	552 320	200 830	351 490
<b>Összesen</b>	8 434 321	3 991 998	4 442 323	8 632 109	4 048 758	4 583 351
Ebből:						
van élettársa	250 786	125 393	125 393	600 019	302 269	297 750
nincs élettársa	3 541 639	1 545 657	1 995 982	3 714 577	1 590 533	2 124 044
házastársával együtt élő házias és van élettársa	4 892 682	2 446 341	2 446 341	4 917 532	2 458 225	2 459 307



## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

**Minden második  
utcán élő  
legfeljebb elemi  
iskolával bír, a  
többieknek  
valamilyen  
szakmájuk van**



## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

**5 év alatt közel 100 ezer fiatal maradt általános  
iskolai végzettségű a szakmunkás-képzőkből  
történt lemorzsolódás következtében**

33. táblázat - Lemorzsolódás 3 év alatt a szakiskolákban

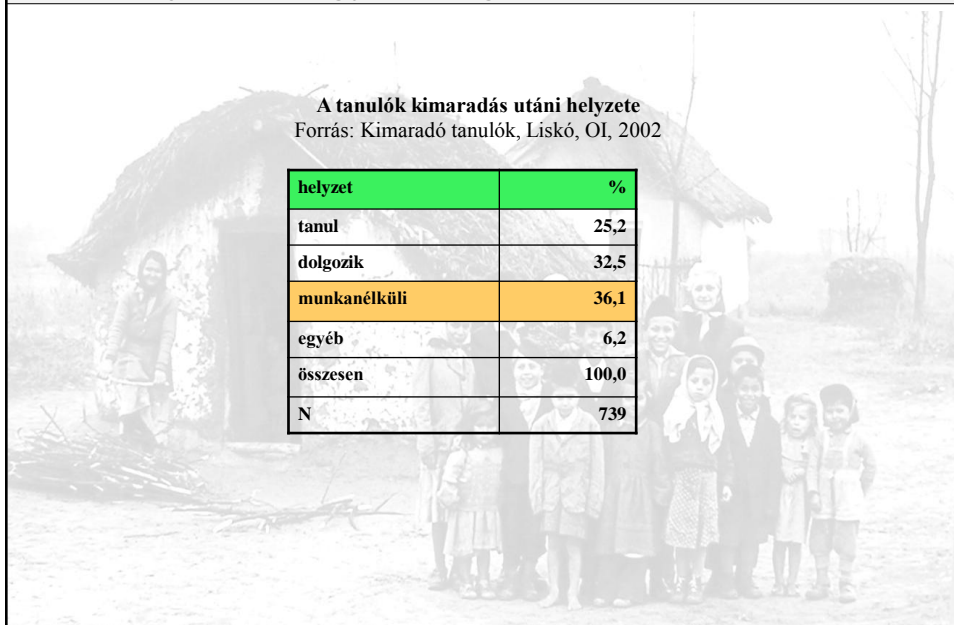
Kezdő Tanév	Évfolyam létszáma	Záró tanév	Szakmunkásvizsgát tett	Lemorzsolódás	Lemorzsolódás 3 év (%)
1960/61	33992	1963	44282	10290	0
1965/66	69788	1968	58508	11280	16,2
1970/71	81974	1973	65434	16540	20,2
1975/76	60281	1978	48063	12218	20,3
1980/81	59845	1983	45824	14021	23,4
1985/86	66968	1988	50974	15994	23,9
1990/91	81788	1993	60040	21748	26,6
1993/94	63335	1996	47795	15540	24,5
1994/95	61034	1997	41973	19061	31,2
1995/96	55532	1998	38871	16661	30,0
1996/97	51219	1999	36362	14857	29,0
1998/99	36658	2001	Csak 1 éves képzés végezhetett		
1999/2000	34358	2002	Nincs adat		

Forrás: Oktatási Minisztérium

## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

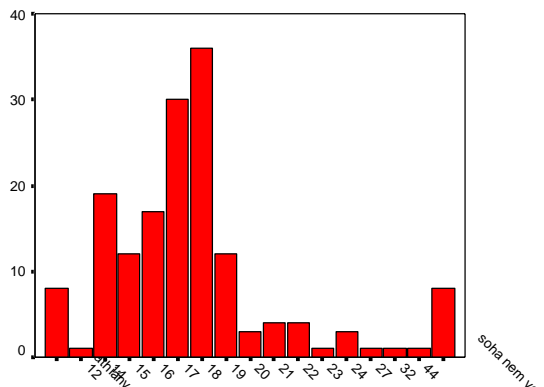
A tanulók kimaradás utáni helyzete  
Forrás: Kimaradó tanulók, Liskó, OI, 2002

helyzet	%
tanul	25,2
dolgozik	32,5
munkanélküli	36,1
egyéb	6,2
összesen	100,0
N	739

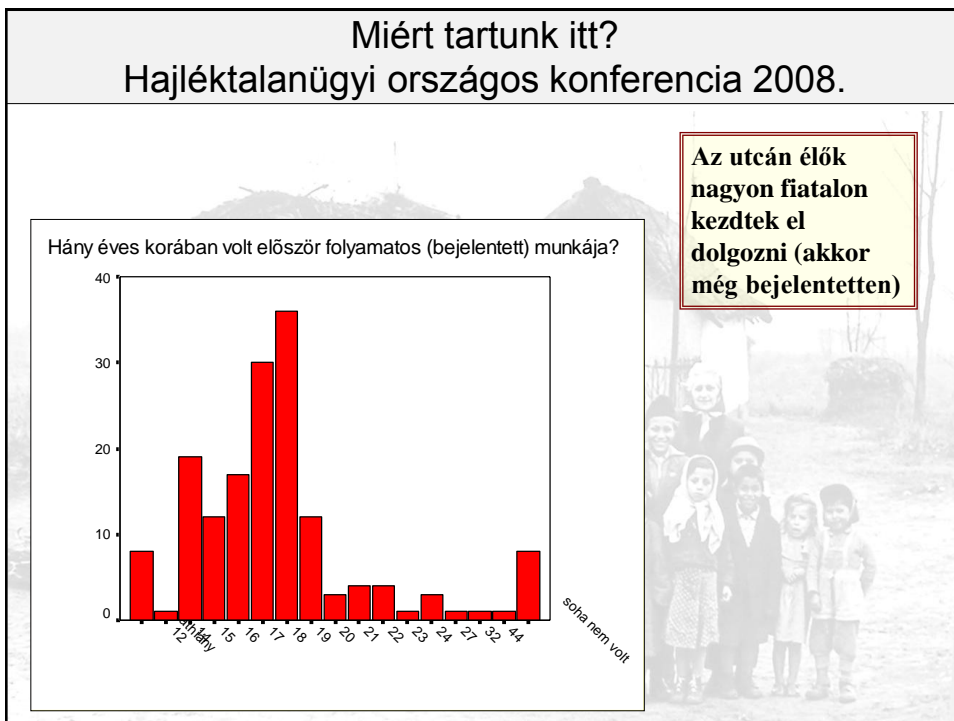


## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

Hány éves korában volt először folyamatos (bejelentett) munkája?

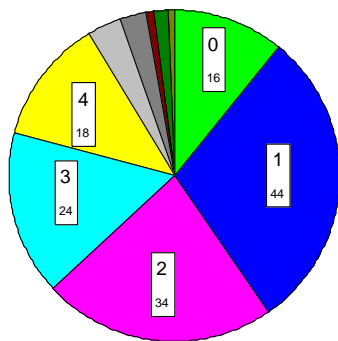


**Az utcán élők  
nagyon fiatalon  
kezdtek el  
dolgozni (akkor  
még bejelentetten)**



### Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

Hány (fél)testvére volt?

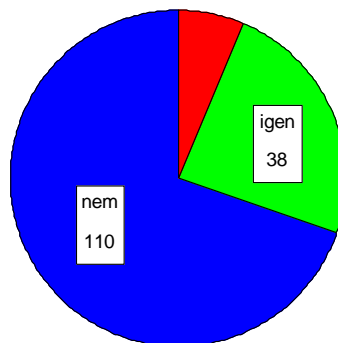


**Az utcán élők többsége sokgyerekes, vagy nagyon sokgyerekes családból jött**

### Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

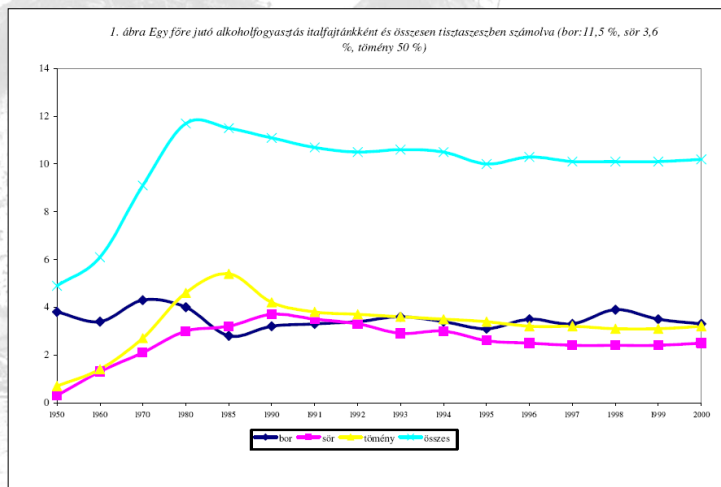
**Jelenleg közel minden harmadik utcán élő feltehetően roma származású**

Mondták-e már Önre, hogy cigány?



## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

**Az alkoholfogyasztás magas szinten stagnál**



## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

**Az alkoholbetegek száma folyamatosan,  
érzékeltően csökken**

3. táblázat. Az egészségügyben nyilvántartott alkoholisták száma az alábbiak szerint alakult:

év	férfi	nő	összes	nő/összes
1980	43476	6474	49950	13,0
1990	53148	11384	64532	17,6
1991	48853	10719	58572	18,3
1992	..	..	55467	..
1993	43095	10215	53310	19,2
1994	41836	10818	52654	20,5
1995	43139	11584	54723	21,2
1996	40584	11424	52008	22,0
1997	38349	10746	49095	22,0
1998	38568	11405	49973	22,8
1999	36403	10840	47243	22,9
2000	32326	9946	42272	23,5
2001	30318	9046	39364	23,0

(Statistikai Évkönyv 1997., Magyar statisztikai évkönyv 2001)

## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

### A májzsugorban elhunytak száma viszont nőtt

2. táblázat. A májzsugorodásban meghaltak száma százezer lakosra számítva, nemeként  
1950-2001:

év	férfi	nő	összes
1950	..	..	5,0
1955	..	..	5,5
1960	..	..	8,9
1965	12,8	7,2	9,9
1970	17,4	8,5	12,9
1975	24,5	11,9	18,2
1980	39,1	17,1	27,7
1985	62,6	24,9	43,1
1990	74,9	32,0	52,6
1991	81,5	34,2	56,9
1992	104,4	39,1	70,4
1994	127,4	44,0	83,9
1995	124,9	44,6	83,1
1996*	86,0	24,9	54,1
1997*	86,9	26,3	55,3
1998	92,5	38,6	59,0(?)
1999	109,3	38,5	72,3
2000	104,2	36,3	68,7
2001	94,3	35,4	63,7

\*1996-től a BNO X revíziójára való áttérés miatt az adatok a korábbi évekkal nem összehasonlíthatóak

(A főbb adatközlők ... 1998: 21., Magyar statisztikai évkönyv 2001)

## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

### A tbc-sek száma, halálózása jelentősen visszaszorult

Év	TBC mortalitás változása		
	Fő	Index 1970=100%	100.000 lakosra
1970	1991	100	19,3
1980	1245	63	11,6
1985	834	42	7,83
1990	699	35	6,74
1995	629	31,6	6,16
1996	571	28,7	5,61
1997	524	26,3	5,15
1998	443	22,3	4,39
1999	452	22,7	4,90
2000	361	18,1	3,90
2001	324	16,3	3,70
2002	325	16,3	3,20
2003	300	15,1	2,96
2004	300	15,1	2,97

Év	Új tbc-s beteg
1990	3 588
1991	3 658
1992	3 960
1993	4 209
1994	4 163
1995	4 339
1996	4 278
1997	4 148
1998	3 999
1999	3 912
2000	3 598
2001	3 320
2002	3 007
2003	2 745
2004	2 476
2005	2 024
2006	1 894

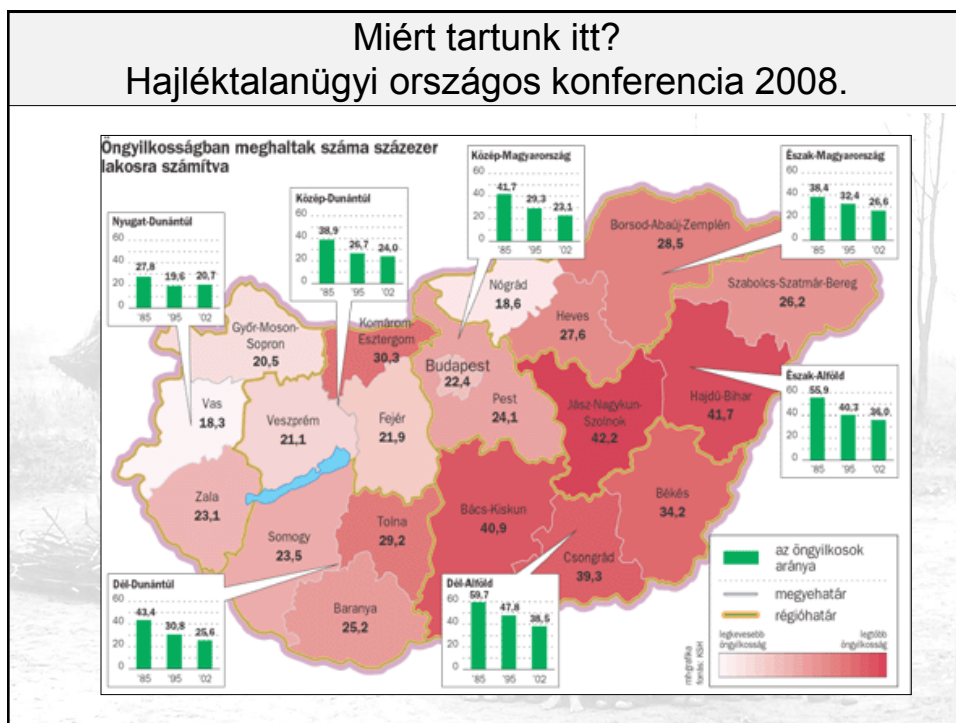
## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

**Az öngyilkosságok száma jelentősen csökkent a rendszerváltás óta**

Az öngyilkosságok számának alakulása			
Év	Férfi	Nő	Összesen
1990	2 980	1 153	4 133
1991	2 880	1 113	3 993
1992	2 939	1 061	4 000
1993	2 715	979	3 694
1994	2 727	898	3 625
1995	2 478	891	3 369
1996	2 522	916	3 438
1997	2 388	826	3 214
1998	2 469	778	3 247
1999	2 550	778	3 328
2000	2 463	806	3 269
2001	2 282	697	2 979
2002	2 195	648	2 843
2003	2 161	640	2 801
2004	2 087	655	2 742
2005	2 028	593	2 621
2006	1 861	599	2 460



## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.



## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

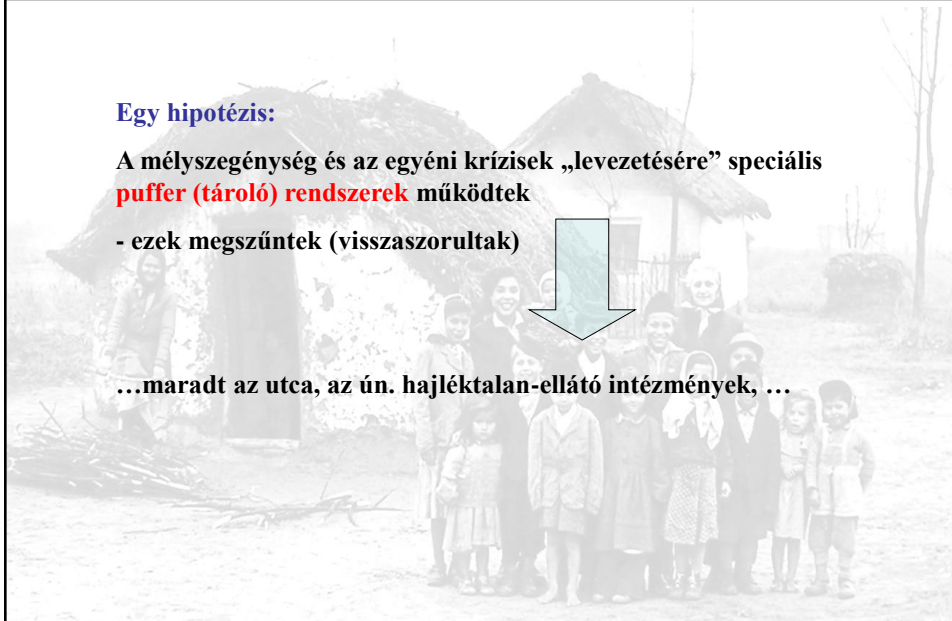
### Egy hipotézis:

A mélyszegénység és az egyéni krízisek „levezetésére” speciális  
**puffer (tároló) rendszerek** működtek

- ezek megszűntek (visszaszorultak)



...maradt az utca, az ún. hajléktalan-ellátó intézmények, ...

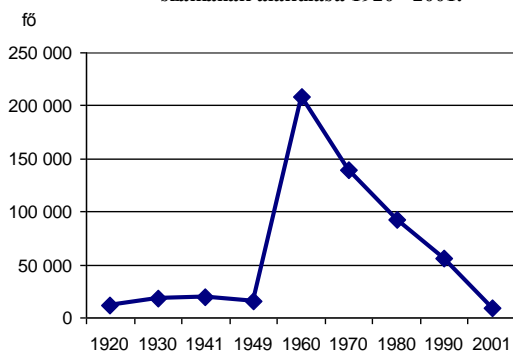


## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

### „Puffer1”

**Folyamatosan és radikálisan csökkent a munkásszállók befogató kapacitása**

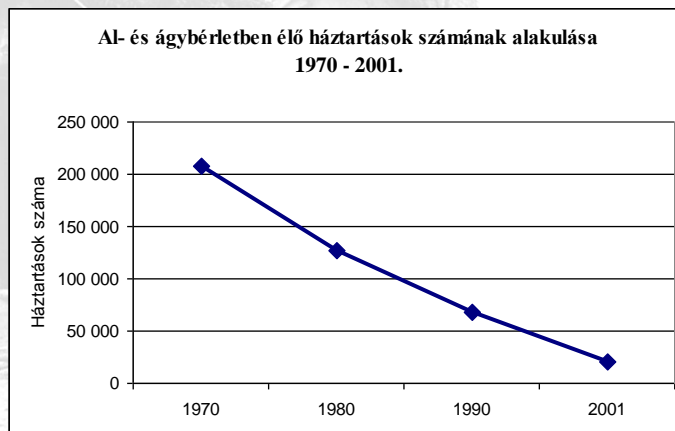
A munkásszállón, alkalmazotti férőhelyen összeírtak  
számának alakulása 1920 - 2001.



## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

**Folyamatosan és radikálisan csökkent az al- és ágybérletek száma**

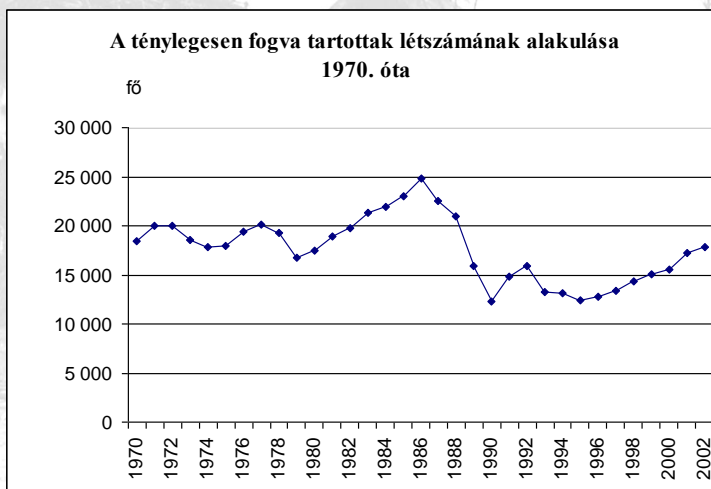
„Puffer2”



## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

**A fogva tartottak száma a 80-as évek közepén tetőzik, majd hirtelen csökken**

„Puffer3”



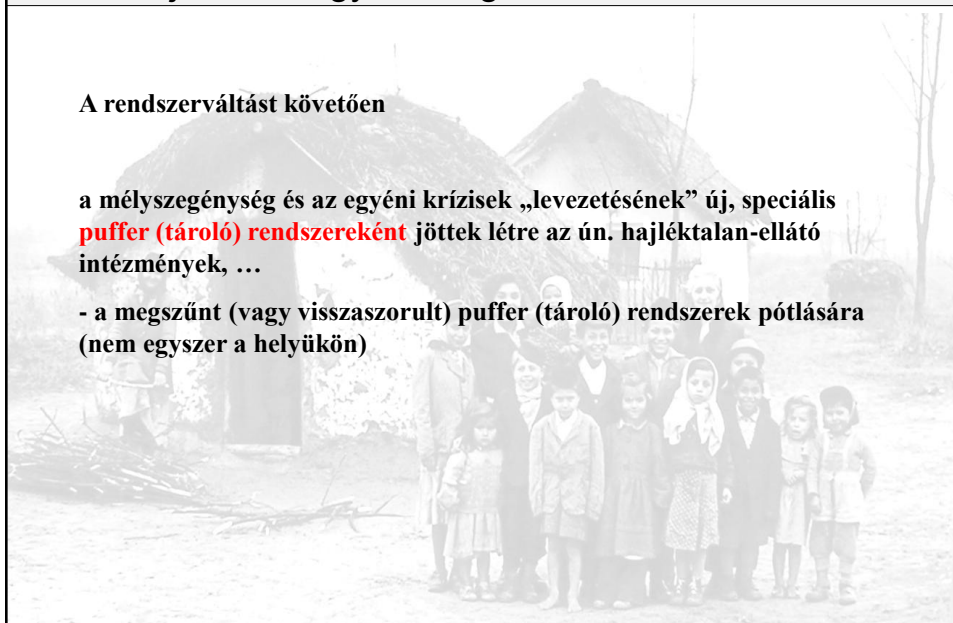


Miért tartunk itt?  
Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.



**Helyünk - szerepünk**

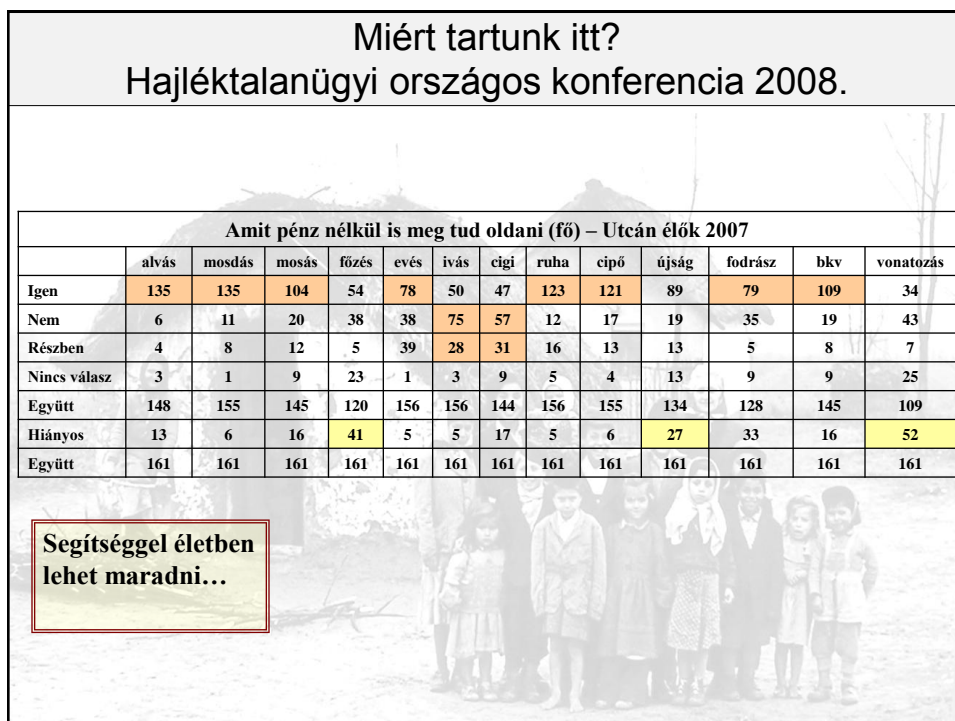
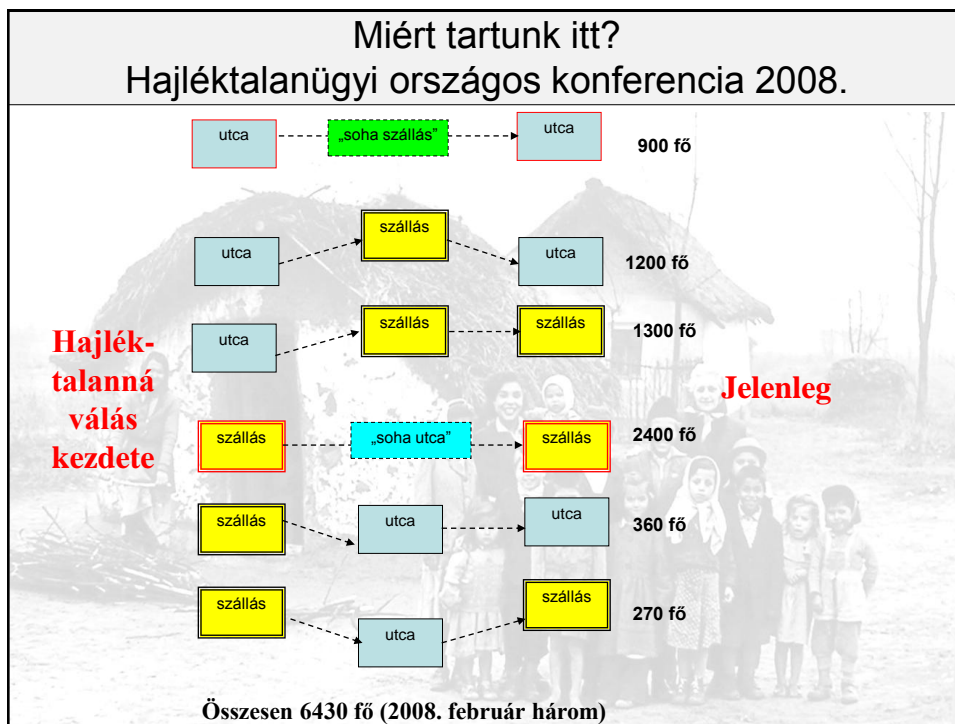
Miért tartunk itt?  
Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.



**A rendszerváltást követően**

a mélyszegénység és az egyéni krízisek „levezetésének” új, speciális **puffer (tároló) rendszereként** jöttek létre az ún. hajléktalan-ellátó intézmények, ...

- a megszűnt (vagy visszaszorult) **puffer (tároló) rendszerek pótlására** (nem egyszer a helyükön)



## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

Utcán élők 2007				
Honnan jut jövedelemhez, pénzhez?	Van-e olyan betegsége, amely korlátozza a munkavállalását? (fő)			Együtt
	igen	nem	nincs adat	
nincs jövedelme	8	5		13
koldulás	27	17		44
guberálás	26	12		38
alkalmi munka	15	10		25
rendszeres munka	4	7		11
munkanélküli ellátás			1	1
TB ellátás	9	3		12
rendszeres segély	1	1		2
eseti segély	1			1
<b>Együtt</b>	<b>91</b>	<b>55</b>	<b>1</b>	<b>147</b>

## Miért tartunk itt? Hajléktalanügyi országos konferencia 2008.

Rendszerváltás előtti „modell”

